

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 95/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Luciou Lorenčíkovou, advokátkou, Murgašova 86/1, Poprad, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 44/2020 zo 17. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 44/2020 zo 17. júna 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 44/2020 zo 17. júna 2020 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. septembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 95/2022-11 zo 17. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Poprad (ďalej len „okresný súd“) bol sťažovateľ ako žalovaný stranou sporu o určenie neplatnosti darovacej zmluvy. Rozsudkom zo 17. apríla 2018 okresný súd žalobu zamietol a zároveň sťažovateľovi ako úspešnej strane sporu priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V následnom odvolacom konaní Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, ale v časti týkajúcej sa nároku na náhradu trov konania (III. výrok, pozn.) rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. Po právoplatnosti rozhodnutia krajského súdu okresný súd uznesením č. k. 11 C 15/2012-645 z 8. januára 2019 nepriznal náhradu trov konania z dôvodu podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

5. Krajský súd, rozhodujúc o odvolaní sťažovateľa proti predmetnému uzneseniu okresného súdu, uznesením č. k. 12 Co 69/2019 z 20. júna 2019 podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP toto rozhodnutie potvrdil a zároveň stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

6. Proti predmetnému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie namietajúc, že krajský súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP]. Zároveň dovolanie podal aj z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, považujúc rozhodnutie odvolacieho súdu za nespravodlivé, keďže odvolací súd podľa jeho názoru nesprávne aplikoval § 257 CSP.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a zároveň rozhodol, že žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 8. júla 2020.

8. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd konštatoval, že preskúmané uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania, nepredstavuje rozhodnutie vo veci samej, ale (iba) rozhodnutie procesné. Podľa názoru najvyššieho súdu nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, pričom poukázal na judikát R 73/2018, preto uzavrel, že prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP je v danom prípade vylúčená. K rovnakému záveru dospel najvyšší súd aj vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP s odkazom na § 421 ods. 2 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že najvyšší súd tým, že rozhodol o odmietnutí dovolania bez jeho vecného prieskumu, mu znemožnil prístup k súdu v rámci využitia mimoriadneho opravného prostriedku.

10. Sťažovateľ je toho názoru, že s prihliadnutím na definitívnosť rozhodnutia a konečnú platnosť, s akou sa súdy vysporiadali s otázkou nároku na náhradu trov konania, ide o rozhodnutie, ktorým

sa konanie (síce o čiastkovej otázke) končí, a preto je proti nemu prípustné dovolanie podľa § 420 CSP. Pokiaľ ide o odmietnutie dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP z dôvodu jeho neprípustnosti, tento záver najvyššieho súdu sťažovateľ nerozporoval, a preto ani nie je predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu.

11. S poukazom na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 je podľa sťažovateľa napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu ústavne neudržateľné, z čoho vyvodzuje, že boli porušené jeho základné práva uvedené v bode 1 odôvodnenia tohto nálezu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

12. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že ponecháva rozhodnutie o nej na úvahe ústavného súdu a pripojil vyjadrenie predsedníčky senátu občianskoprávneho kolégia, ktorá k veci uviedla, že dovolací súd rozhodoval o dovolaní sťažovateľa v júni 2020 v súlade s rozhodnutím najvyššieho súdu uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018 pod č. R 73/2018, ako aj v zmysle rozhodovacej praxe ostatných senátov najvyššieho súdu. Aj keď sú jej známe neskoršie rozhodnutia ústavného súdu s opozitným právnym záverom, je toho názoru, že v čase rozhodovania o dovolaní v predmetnej veci sa senát 9 C riadil platnou judikatúrou najvyššieho súdu a rozhodol v súlade s ňou.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Ústavný súd upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti aj právnu zástupkyňu zúčastnenej osoby, ktorou je v tomto prípade žalobkyňa [REDAKOVANÉ], zastúpená opatrovníčkou [REDAKOVANÉ]. Právna zástupkyňa zúčastnenej osoby [REDAKOVANÉ] sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrila.

III.3. Replika sťažovateľa:

14. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že zotrváva na vecných dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti, pretože najvyšší súd pri svojom rozhodovaní opomenul brať na zreteľ rozhodnutia ústavného súdu, v ktorých ešte pred jeho vlastným rozhodovaním konštatoval, že rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania ako také je preskúmateľné z dôvodov zmätočnosti (§ 420 CSP) ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

15. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov a písomností predložených ústavnému súdu, ako aj s prihliadnutím na predmet konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie, resp. hlbšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení o arbitrárnosti a zjavnej neodôvodnenosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa podané podľa § 420 písm. f) CSP a smerujúce proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktoré sa týkalo nároku na náhradu trov konania, z dôvodu, že nejde o rozhodnutie vo veci samej ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

17. Porušenie svojich práv vidí sťažovateľ v tom, že najvyšší súd rozhodol v rozpore s uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 o odmietnutí dovolania bez jeho vecného prieskumu.

18. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne, za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcej vete môže ústavný súd hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštalácie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

19. Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

20. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

21. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05).

22. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku účinnom do 30. júna 2016 (§ 142 a nasl.), resp. v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

23. Ústavný súd v okolnostiach prejednávanej veci iba v krátkosti pripomína, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcemu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej... Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Cez prizmu uvedeného holistického ústavnoprávneho prístupu je tak v okolnostiach prejednávanej veci adekvátne postupovať aj v tomto prípade (I. ÚS 196/2021).

23.1 Nadväzujúc na uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 ústavný súd vo veci sp. zn. IV. ÚS 24/2021 dodal, že rozhodovanie o trovách konania nie je síce hlavným predmetom civilného sporového konania, je však jeho obligatórnou súčasťou, bez rozhodnutia o ktorej nie je možné konanie skončiť a zabezpečiť tak právnu istotu strán. Preto je znenie § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku z hľadiska formulácie v návetí tohto ustanovenia o rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, potrebné vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. k rovnorodému aspektu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru interpretovať v rovnakých

intenciách, ako vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. „prieťahovému“ aspektu čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na účel uplatnenia zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku je teda potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým skončí rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, považovať za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

23.2 Pre doplnenie referenčných výkladových súvislostí ústavný súd zároveň na tomto mieste pripomína, že samotný najvyšší súd prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania riešil dvoma spôsobmi. V uznesení č. k. 6 Cdo 160/2017 z 28. februára 2018 (R 73/2018) najvyšší súd vyslovil, že „uznesenie odvolacieho súdu o náhrade trov konania nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí v zmysle § 420 CSP, i keď odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol samostatným uznesením vydaným až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej“, a z uvedeného dôvodu dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné. Na druhej strane v uznesení sp. zn. 2 Cdo 97/2017 z 31. mája 2018 najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, a z uvedeného dôvodu zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách odvolacieho konania (o nároku na náhradu trov odvolacieho konania, pozn.) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

24. Preskúmaním napadnutého uznesenia tak ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu č. k. 12 Co 69/2019 z 20. júna 2019 neaplikoval § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania ústavne súladným spôsobom. Najvyšší súd v napadnutom uznesení nezohľadnil základné východiská ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP nemožno hodnotiť inak ako ústavne neudržateľný.

25. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

26. Najvyšší súd je v ďalšom konaní podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

V.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

28. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo predstavuje spolu sumu 375,24 eur.

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu